

מדור בני"ש

כפיר

אדר התשס"ט	
4	שחר כהן
12	שחר עקיבא כהן
1	ראובן אלטשולר
1	אוריאל בוסי
1	יונתן בלבן
9	יאיר בן חיים
	רון הראל
4	אלימלך ויטו
12	מוריאל יפרח
7	שניר נחמני
14	יוסף סברי
11	אוהד סלאב
9	ישראל קוזניץ
10	עקיבא קליינרמן
17	דוד שטרית

גבעתי

אדר התש"ע	
1	כהן אוריאל
1	הלל אלטשולר
1	אליצור רון
1	אביחי אלפסי
1	אבי דל
1	מנחם הומינר
1	גבריאל הוניג
1	מאיר הימן
1	אביחי הרוש
1	רועי ימיני
4	אברהם נימוי
1	מאיר עזרא
1	ישראל פומרנץ
1	אבי תפוזובסקי ©
1	שמואל שיפמילר

מודיעין

אדר התשס"ט	
	אברהם איתן
	משה בן שמואל
48	דוד נגאל

טבת התש"ע	
3	דניאל קייקוב

נח"ל חרדי

אדר התשס"ט	
17	חיים ארנפלד
40	יוחנן גוגנהיים

תותחנים

אדר התשס"ט	
18	הראל בר
9	אלחנן גלבר
4	מתן חזות
3	אריאל פרידמן
13	משה רובין
2	מאיר שלוש

אדר התש"ע

	עזרא כצמן
	יצחק אמסלם
	דניאל בוחטוב
	קובי סבאג
	אביתר פראנג'י
	גלעד שוגר

שריון

אדר התשס"ט	
1	יוחנן בורשטיין

אדר התש"ע

	אריה ברין
	רפאל מילאנו
	רותם נהיר
	דוד פרידמן
	ברוך שינחון

רבנות צבאית

אב התשס"ח	
8	נתן קוטלר (ביסל"ח)

אדר התשס"ט

12	נריה כהן (זיקים)
20	יהושע אודרברג
13	אסף איטח (גבעתי)
21	בן ציון גליקמן (נחל)
18	בן-אלי גרוסמן (גולני)
2	ערן הוליץ (בקעה)
13	ניר זליכה (קריה)
13	אליהו טוגנדהפט (חתם)
110	נוי יצחק (חיל הים)
7	יוסי משרקי (שגיא)
8	יהודה גוימן (דוכיפת)
14	יונתן פולנאור
170	ברק קלינר (ח"א)
10	אביתר רביב
26	צוריאל שושן (חת"ם)
15	יצחק שטרית (דרום)

אב-אלול התשס"ט

110	בן-ציון מן
-----	------------

צנחנים

אדר התשס"ט	
3	שלמה בוז
10	יגאל הנל
1	עמיחי נחשוני
7	נועם פרידמן
	איתי צוברי

אב התשס"ט

8	יוסף פורשטיין
---	---------------

אדר התש"ע

1	דניאל ברוקס
	יעקב סוקוליק
	רע סטלר
	חיים ארבל'ך
	אליה פרדס
	אדם קלקר

פלח"צ

אדר התשס"ט	
14	בנימין פוריס

תומכי לחימה ויוד

אדר התשס"ט	
6	נריה אביטן
	יצחק גורן

אב-אלול התשס"ט	
4	צחי כהן

טבת התש"ע	
4	שמואל בקר

אדר התש"ע	
	אייל אלון
	איתמר בבאי
	אלעד ביבר
	רועי גרינברג
	ערן הברמן
	יוסי וידבסקי
	אלדד זהר
	אלחנן זינגר
	יוסף חלמיש
	נתן חמילבסקי
	אוריאל טהר
	נתנאל לוי (חובש קרבי)
	נאור סרי
	ליאור פרישמן
	תומר ריספלר
	יונתן שיפטן
	יוחאי שריקי

זמורות

העלון לתלמידי ישיבת "כרם ביבנה" המשרתים בצה"ל

גליון מס' **86**
היתש"ע ניסן

חייליך היקר,

ויקרא אל משה.

ברוכים הבאים לצבא ההגנה לישראל. העם קרא לכם – ובאתם!

בניוס שלנו הרב דרוקמן שליטי"א סיפר לנו, ביום הניוס של הביניישי"ם, כמה הוא מתרגש כל שנה שתלמידיו ניגשים ושואלים האם אפשר לברך שהחינוך על המדים החדשים (דרך אגב – לא מברכים, הם רמז צה"ל, כחומס). מאז עברנו את צרת הנירוש (ארבעה חודשים אחרי המעמד הניל) ואני לא יודע אם עדיין כ"כ הרבה ניגשים לשאלו...

אני עצמי זוכר את התחושה הנוראית ללבוש את המדים הירוקים האלו באותם ימים נוראים. עשה הקב"ה חסד עימנו (והמון סקאמים על שדרות...) והוקפצנו לעזה. ירינו בלא הרף (בשדות מסביב. זה מספיק) וכל הזמן כיכבנו בכותרות הראשיות.

ואז גם המדים נראו אחרת לגמרי, הכתף עם כומתת התכלת התרוממה... פתאום הבנו שאנו חלק ממערכת גדולה וגם אם חלק לא מוצא חן בעינינו ואינו פועל ע"פ ההלכה, עדיין יש חלק אחר שממש פוסק בהצלת ישראל מיד צר.

בעבר, שמעתם על הצבא מגורמים חיצוניים. לא באמת הבנתם. עכשיו אתם בפנים ויכולים לראות פנים אחרות לגמרי, פנים חדשות באו לכאן.

ויקרא אל משה. מי? – מי!

ודאי אתם זוכרים את שיעור ראש הישיבה שליטי"א על הצד הנגלה ("אלה") ועל הצד הנסתר ("מי") הרמוז בשם "א-להים" (אלה-מי). כל שם מגדיר ומייצג צד שהקב"ה נתפס בחושים שלנו. אבל זו האמת החלקית, המוגבלת. הקב"ה הוא אין סוף.

שמעתי בשם האדמו"ר מחבי"ד שזו הסיבה למה לא כתוב מי קרא למשה. באותו מעמד הייתה ההתגלות למשה בלא שום גבולות.

לפעמים, זנוקא במצבים הקשים, שלא רואים את יד ה', והחושך מסביב רק הולך וגובר – זהו הסימן שאנחנו בתקופה נפלאה מאיתנו – ורק מאת ה' הייתה זאת!

**"אל תרף ידך
מלבקש רעים ואוהבים,
ואל ימעט לפניך שונא אחד"**
(אורחות חיים לרא"ש)

וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי וְאָמַר לְךָ בְּדַמְיֶךָ חַיִּי

במאורעות תרפ"ט (1929) נהרגו ונפצעו מאות מיהודי הארץ בידי פורעים ערביים, וביותר נפגעה אז הקהילה היהודית בעיר חברון. כשוך הפרעות נפוצה השמועה בקרב ביישוב היהודי, שהשלטונות הבריטיים שיתפו פעולה עם הפורעים הערביים, ובייחוד הצביעו על מר לוק, ששימש באותו זמן מזכיר ראשי של ממשלת-המנדט הבריטית, כמי שעודד את משנאי הישוב היהודי במעשי ההרג והביזה.

בשעת קבלת הפנים רשמית, שערכו בימים ההם ראשי השלטון בארץ לנכבדי היישוב היהודי, הושיט מר לוק את ידו לרב הראשי, רבי אברהם יצחק הכהן קוק. אולם הרב קוק השיב את ידו של המזכיר ריקם, באומרו בקול תקיף: איני לוחץ יד המגואלת בדם יהודים!

תגובת הרב פשטה מיד בכל חוגי היישוב ועוררה רעש גדול. רבים שיבחו את התגובה הנזעמת והגאה של הרב הראשי, אך נמצאו מטיחי ביקורת כלפי הרב הנערץ, בעיקר מחשש שמר לוק עלול להתקם ביישוב היהודי, הנתון במידה רבה לחסדו. וכל אימת שהרב הגיע למקום כלשהו, נוצרו מיד שתי כיתות יריבות, שהיו מתנצחות זו עם זו בקולניות רבה בעד ונגד הרב.

סמוך לאותו זמן נזדמן הרב קוק לברית מילה, והנוכחים החלו מתווכחים בלהט רב בעניין התגובה הנמרצת של הרב הראשי. כשראה זאת הרב, רמז למשמשו רבי מאיר דוד שוטלנד, שהיה יהודי פיקח ובר אוריון, שיאמר משהו להשתקת הקהל הרועש.

מיד קם ר' מאיר דוד ממקומו ואמר בקול נמרץ: רבותי! עוד מעט יכניסו לכאן את הרך הנולד לקיים בו מצוות מילה, וכולנו נקדם פניו בקריאה: "ברוך הבא!". בעניין זה שתי קושיות לי: ראשית, מדוע איננו מקדמים בברכת "ברוך הבא" חתן בר מצווה או חתן הנכנס לחופה, שמבינים בלא ספק את ברכתנו, ודווקא לתינוק קודם שנימול או פונים בברכת "ברוך הבא"? ושנית, מדוע איננו נפרדים מהתינוק לאחר שנימול בברכת "ברוך היוצא"?

דממה הושלכה בקרב המסובים במקום, ור' מאיר דוד הוסיף ואמר: עתה איישוב לכם בפשטות את הקושיות שהעליתם כאן. לצערנו ולבושתנו, מתפעלים היהודים מכל ערל ומשתדלים לכבדו בכל הזדמנות, לצורך ושלא לצורך. משום כך אנו קמים לכבוד התינוק, שעדיין לא נימול, ומקדמים אותו בברכת "ברוך הבא". אולם אחרי שהלה נימול ונכנס לכלל ישראל, שוב אין חולקים לו כבוד מיוחד – לא "ברוך הבא" ולא "ברוך היוצא"...

אותה שעה הבינו הנוכחים, שר' מאיר דוד מתכוון לתגובת חלק מהציבור כלפי הרב הראשי, שלא התפעל ממעמדו של הגוי החשוב, והפגין בפומבי את סלידתו ומחאתו משיתוף הפעולה של ממשלת המנדט הבריטית עם הפורעים הערביים.

(מתוך הספר "פרפראות לתורה" מאת מנחם בקר)

המעצביני"ש יוסי שחר

תורת כהנים

לממלכת כהנים

מִן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שְׁלִיט"א

ספר ויקרא, המכונה תורת כהנים, איננו רלוונטי לכאורה בימינו, שהרי עניני המקדש ועבודת הכהנים בטלו מזה זמן רב. ומ"מ מנהג ישראל מקדמת דנא להתחיל לימוד תורה עם תינוקות של בית רבן בספר זה דווקא – "ויאזו טהורים ויתעסקו עם טהורים".

אך נדמה שמרכזיותו של ספר זה שייכת לכל הדורות. בספר זה ישנם כמעט מחצית מתרי"ג מצוות (247). וע"כ ראוי לו מה שנאמר בסופו, "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי".

שמו של הספר, תורת כהנים, הוענק לו, לא רק משום שהוא עוסק בענייני המקדש, אלא משום שהוא תורתם של ישראל הנקראים "מְמַלְכֵת כֹּהֲנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ" (שמות י"ט, ו). ספר זה מדריך אותנו איך להתרחק מן הטומאה וממאכלות אסורות שנא' בהם "ונטמתם בם", איך לחיות חיים של קדושה בחיים פרטיים, המשפחתיים והחברתיים, וכיצד לקדש את הזמנים, כדי שנהיה ראויים לשאת את התואר "ממלכת כהנים וגוי קדוש".

במה זכינו לתואר זה, ומדוע דווקא אנחנו נמצאנו ראויים להיות עם סגולה, ובן בריתו של רבש"ע.

התשובה הפשטנית, שאנו טובים ומוסריים יותר, אנו מקיימים מצוותיו והולכים בדרכיו. אך כנגד זה מבואר בחז"ל פעמים אין ספור, שהברית איננה תלויה במעשינו, והיא תקפה בכל מקרה, יהיו המעשים טובים או מושחתים. "בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם", אפילו בנים משחיתים העובדים עבודה זרה (קידושין לו). ואמר הנביא יחזקאל "וְהֶעֱלָה עַל רוּחְכֶם הָיוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נְהִיָּה כְּגוֹיִם כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲרָצוֹת לְשֶׁרֶת עֵץ וְאֶבֶן: חַי אֱנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם לֹא בְּיַד חֲזֻקָה וּבְזִרְעוֹ נְטִיָּה וּבְחֶמְהָ שְׁפֹכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם" (נב, לב-לג). במה אם כן זכינו לבחירה הנצחית?

יש התולים זאת בקבלת התורה. כל האומות סרבו לקבלה, ואנו היחידים שנאותו לקבלה. "אמר ר' יוחנן, מלמד שהחזירה הקב"ה לתורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא לישראל וקבלוה" (ע"ז ד). עפ"י דברי חז"ל שאלוהו בני עשו מה כתיב בה, וענה להם: לא תרצח, וסרבו, כיון שברכתם "על חרבך תחיה". וכן סרבו בני ישמעאל משום שנאמר בה לא תגנוב, ואילו הם נשענים על הדרכה "ידו בכל" וכו'. ועמון ומואב לא קבלוה משום שנאמר להם שיש בה איסור לא תנאף והם הרי נולדו מניאוף.

אלא שיש לשאול על מאמר זה מספר שאלות.

- א. מדוע השיב הקב"ה לכל אומה תשובה שידע מראש שאינם מסוגלים לקבל. הרי ייתכן שאילו היה אומר לבני עשו "לא תנאף", אפשר שהיו מוכנים לקבלה.
- ב. האם באמת ישראל קבלוה בהתלהבות, והרי כפה עליהם הר כניגית, א"כ באותה מידה יכל היה לכפותה גם על אחרים.
- ג. מה פשר הסיפור הזה שרבש"ע מחזר אחר אומות שיקבלו את ספרו?

איך שומרים על ארץ ישראל?

דניאל סגרון שיעור ה'

בחודש שעבר, כתבנו על כך ששלימות של תורה יכולה להיות רק בארץ ישראל. על כך, ש"צריכה ארץ ישראל להיות בנויה וכל ישראל יושבים עליה מסודרים בכל סדריהם – מקדש ומלכות, כהונה ונבואה, שופטים ושוטרים וכל תכסיסיהם", ורק אז "חיה היא תורה שבעל פה בכל זו תפארתה". על כך, שרק בארץ ישראל משיגים את הרעיון הכללי של התורה שמתוכו מאירים הפרטים, ולכן 'אוריא דארץ ישראל מחכים'.

אמנם, צריך לדעת ששני צדדים הם למטבע – כמו שלתורה שלימה צריך ארץ ישראל שלימה, כך לארץ ישראל שלימה צריך תורה שלימה. רפיון בלימוד התורה גורר באופן ישיר רפיון באחיותנו בנחלת קודשנו. "על מה אבדה הארץ ... על עזבם את תורתך" (ירמיה ט', יא). כתב על כך האור החיים 'הקדוש' (ויקרא כ"ו, ט): "הרי שיציאת ישראל מארץ ישראל היא לסיבת מניעת התורה, כי לצד שאין תורה אין חשק לארץ בישיבתם בה". "ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם – ולא תקיאו אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה" (ויקרא כ', כב).

אמנם, כיון שכל עיקר השינוי בין הארץ לחו"ל הוא השינוי בין חיים פרטיים לבין חיים כלליים, בין חיי היחיד לחיים של אומה; גם לימוד התורה בארץ צריך להיות במגמה יותר כללית.

המדרש (ויקרא רבה כ"ד, ט) כותב: "קדשים תהיו". יכול כמוני? ת"ל: 'כי קדוש אני, קדושת למעלה מקדושתכם'. ובתורת כהנים (פרשה א' אות ב') איתא: "קדשים תהיו" – פרושים תהיו. וביאר הרמב"ן (ויקרא י"ט, א) שאנו מצווים לפרוש גם מהנאות ותענוגים שאינם אסורים לנו, שלא נגיע למצב של 'נבל ברשות התורה'.

וקשה, אם קדושה היא פרישה מהנאות, איך אפשר בכלל לדמותנו לקדושה של מעלה? ועוד, מה פירוש ש'קדושתו היא למעלה מקדושתנו'? אומר הגאון ר' שמעון שקאף (בהקדמתו לשערי יושר) – כל מעשיו של אדם צריכים להיות בשאיפה אחת – להיטיב לאחרים ולא להנאת עצמו, בזה מתדמה האדם לבוראו שכל מעשיו בעולם אינם אלא לצורך הבריאה.

וכך אמרו חז"ל (אבות א', יד) – "אם אין אני לי מי לי, וכשאני לעצמי מה אני". דהיינו – שחייב כל אדם למצות את עצמו ולהוציא את כוחו הפרטי אל הפועל, ואם הוא לא יעשה זאת אין מי שיעשה זאת במקומו. אולם, תכלית המימוש העצמי צריכה להיות מופנית אל הכלל – שיחוש עצמו כאבר מן הגוף הכללי, ועל כן כ'שאני לעצמי מה אני'. חז"ל שללו את הרעיון שיהיה האדם קדוש "כמוני" כמו הקב"ה – שיבטל אישיותו לגמרי לטובת הכלל כי אין זה אפשרי, והוסיפו שקדושתו למעלה מקדושתכם – האדם חייב לדאוג לצרכיו, ולא כמו הקב"ה שמעשיו מופנים רק כלפי האחר. אך עיקר מגמתו צריכה להיות מופנית לטובת הכלל: "צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות הכלל, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה" (אורות הקדוש, ח"ג, עמוד קמ"ז).

אם כן, לימוד התורה צריך להיות במגמה כללית – להתגדל בתורה כדי להפיץ תורה. וכמו שדרשו דורשי רשומות 'אדם לעמל יולד' – ללמוד על מנת ללמד. ובזה אנו מחזקים את אחיותנו בארץ.

אלא שזוהי הטרימינולוגיה של חז"ל, וכך דרכם להעביר מסרים. בקשו חז"ל להראות את השוני שבינינו לביןם. הם אינם מתאימים לתורה ואופיים מנוגד לה מצד רציחה, גניבה וכדו'. היחידים המתאימים לתורה אלו ישראל. והם כפויים לקבלה כיון שבלעדיה חיים אינם חיים.

ועדיין נשאלת השאלה, איך נוצרה התאמה זו לתורה דווקא בישראל. ותשובת דבר זה מבוססת על ג' הנחות.

- א. אין עולם בלא תורה, ואין לו משמעות בלי קבלת התורה (תנאי התנה הקב"ה עם העולם כפי שדרשו עה"פ יום הששי).
- ב. אין תורה בעולם בלא עם שיקבל על עצמו לשאת אותה ולהגשימה בעולם.
- ג. לשם כך יש צורך בעם שיתאים במהותו ואופיו לדרכה של תורה.

לשם כך יצר רבש"ע מלכתחילה עם שיתאים לתורה, שימלא ייעודו ויקדם את העולם לתכלית האלוקית, ואלו דברי הנבואה בהפטרות השבוע. "עם זו יצרת לי תהילתי וספרתי" (ישעיהו מ"ג, כא), יש להשתחרר מהמושג בחירת ישראל במשמעותו הרגילה. לא בחירה של עם בין האומות הייתה כאן, אלא יצירת עם לכתחילה במתכונת כזאת שיתאים לייעודו.

לא קבלת התורה הביאה לבחירת ישראל, אלא להיפך, בחירת ישראל היא שנתנה לו תורה.

"אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". קודם נבחרו – נוצרו, ורק משום כך ניתנה להם התורה. וכיון שנוצרנו כממלכת כהנים, וע"כ ניתנה לנו תורת כהנים כזו מתאימה לנו.

ומפורש יותר בתפילת שחרית "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים" ורק מתוך כך – "נתן לנו את תורתו תורת אמת".

והדברים חוזרים על עצמם כמה פעמים בהפטרה "זכר אלה יעקב וישאאל על עבדי אתה יצרת יד עבד לי אתה" (שם מ"ד, כא).

וזו הייתה מטרת יציאת מצרים. "בהוציאך את העם ממצרים תעבדו את האלקים על הקר הזה" (שמות ג', יב). וע"כ יצאם בנפש כזו, ואיננו יכולים להפקיע זאת מאיתנו, ובעל כורחנו ימלוך עלינו ואנו עבדיו. ומכאן יסוד האופטימיות בישראל, ואף זו בהפטרותנו, "אל תירא עבדי יעקב וישרון בְּחַרְתִּי בו" (ישעיהו מ"ד, ב). כיון שאני בחרתי עלי לשומרו, כדי שיביא את העולם אל תכליתו. "אל תפחדו ואל תרהו, הלא מאז השמעתיד והגדתי, ואתם עדי" (שם מד, ח), וכמאמר חז"ל, שאם אין אנו עדי, כביכול איננו אלוקים.

וזה סיום ההפטרה "כי נאל ה' יעקב ובישאאל ותפאר" (שם, מד, כג), וכדברי הרמב"ן בפרשת תצוה שאלוקים מתפאר בכך שישירא עמו, שכן הוא צריך לנו להגשמת תוכניותיו בהויה.

הצורך בצבא יהודי איננו רק מטעמים אנוכיים, לשמור על בטחונם של ישראל ומדינתו, אלא להיות צבא ה' ועבדיו ולסייע לרבש"ע לקדם את מטרותיו.

ואלו דברי הרמב"ם בסוף הלכות מלכים (פ"ה הל' יד) "וידע שעל ייחוד ה' הוא עושה מלחמה וכו', ותהיה כוונתו לקדם את ה' בלבד וכו' שנא' 'כי מלחמות ה' אדני נלחם'".

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

חנן ינאי
שיעור ד'

סיימנו עתה את הסידרה של ארבע הפרשיות בנושא המשכן. בדרך הפשט נראה כי פרשיות אלו שייכות לעוסקים במלאכה ולא לכלל העם, אך אם פרשיות אלו נכתבו כפי שכתבו, ונכתבו לדורות, כנראה עלינו ללמוד מהן מסרים ורעיונות הנוגעים לדור דור, וכמובן גם לנו בעת הזו.

ישנה מחלוקת ידועה ביחס לסדר הזמנים בפרשיות שלנו, מחלוקת לכאורה שולית העוסקת בתאריכים ובמסגרות, אך יש בה עניין מהותי ביותר בהבנת תכלית ומטרת המשכן.

לשיטת רש"י ולהולכים בדרכו, פרשת "ויקהל" הייתה אמורה לפתוח סדרה זו, והציווי על עשיית המשכן, מקומו רק לאחר מעשה העגל. דבר זה מלמדנו כי ציווי המשכן הוא בעצם תוצאה של חטא העגל, ומטרת המצווה כדי למנוע חטא זה בעתיד. מה היה קורה ללא החטא? לא היו קרבנות ועבודת המשכן? **הספורנו** אומר שלולא החטא, כל אדם היה מקריב בביתו ולא היה צורך במקום מרכזי. ביתו של אדם זהו משכנו. ומה קרה לאחר החטא? בחטא העגל התברר, כי אירוע חד פעמי, עצום ככל שיהיה, של התגלות ה' איננו מספיק, ועובדה, שלאחר ארבעים יום, כבר חוטאים בעגל. יש צורך בהשראת שכינה מתמדת – יום יום, כדי שהעם ירגיש את "ושכנתי בתוכם" כל הזמן.

ישנם המרחיקים לכת יותר, וסוברים שטרם החטא לא היה כלל מקום לקרבנות וממילא לא היה צורך במשכן. זהו הסברם של **האברבנאל** ו**הרמב"ם** לדברי הנביא ירמיהו: **פי לא דבַרְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים בְּיוֹם הַצִּיָּאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל דְּבַר עוֹלָה וְזֶבַח (ירמיהו ז', כב).**

המדרשים, אף מוצאים סיבות נוספות לנחיצות המשכן – מובא **במדרש רבה** (שמות ל"ג, ט):

וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה – ה"ד (שיר השירים) אֲנִי יִשְׁנֶה וְלִבִּי עָר. אמרה כנסת ישראל: אני ישנתי לי מן הקץ אלא הקב"ה ער, שנא' (תהלים עג) צוּר לִבִּי וְחֶלְקִי אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אני ישנה מן המצוות, אבל זכות אבותי עומדת לי ולבי ער. **אני ישנה ממעשה העגל**, ולבי ער והקב"ה מרתיק עלי הוי ויקחו לי תרומה פתחי לי אחותי רעיתי עד מתי אהיה מתהלך בלא בית שראשי נמלא טל אלא עשו לי מקדש שלא אהיה בחוץ:

לאחר חטא העגל העם שבור נפשית ומיואש: האם הקשר עם הקב"ה נותק בעקבות החטא? אך הקב"ה קורא להם ומחדש את הקשר. לפי זה המשכן נועד לעודד את עם ישראל. חז"ל מדמים את הקשר בין העם לה' כקשר נישואין, ובלשונם "עלובה כלה שיזנתה...". העם חשש שקשר הנישואין נותק, ובניית המשכן, כבניית הבית, מוכיחה על המשך הקשר. **המדרש תנחומא** (פרשה ח) אף מרחיב זאת:

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִתִּי בְתוֹכָם. אימתי נאמר למשה הפרשה הזו של משכן, ביום הכפורים עצמו... אמר רבי יהודה ברבי שלום, אין מוקדם ומאוחר בתורה, שנאמר, נָעוּ מִקְדָּשְׁךָ לֵאמֹר לֹא תִדְעַע (משלי ה', ו), מטולטלות הן שביליה של תורה ופרשיותיה. הוי, ביום הכפורים נאמר למשה ועשו לי מקדש... ואתה מוצא, שביום הכפורים נתכפר להם, ובו ביום אמר לו

הקדוש ברוך הוא, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, **כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם** על מעשה העגל. ולכך נקרא משכן העדות, שהוא עדות לכל באי העולם, שהקדוש ברוך הוא שוכן במקדשכם.

המשכן לא נועד רק בכדי להרגיע ולעודד את בני ישראל, אלא גם כנגד אומות העולם. הללו לועגות לעם ישראל, שתוך זמן קצר זנה, ח"ו, את הקב"ה ועל כן בא ציווי המשכן להעיד שאכן נתכפר העוון.

אך רבים, ובראשם **הרמב"ן** אינם מקבלים את דברי רש"י. הרמב"ן רואה במשכן ובמקדש ערך חשוב ליצירת קשר מתמיד בין האדם לבוראו גם ללא חטא העגל. החזרה המפורטת בסוף הספר בא ללמד את העם שלמרות החטא החמור, הקב"ה סלח והכל שב, כמעט, למקומו. על הצורך בקשר המתמיד ניתן ללמוד מהסיפור המופלא המובא בגמרא בכתובות (ט):

רבי אזיל איעסק ליה לבריה בי ר' יוסי בן זימרא (רבי התעסק להשיא בנו לבת מבית ר' יוסי בן זימרא). **פסקו ליה תרתני סרי שנין למיזל בבי רב** (היתנו ביניהם שהם יפרנסוהו שנים עשרה שנה והוא ילמד תורה) **אחלפיה קמיה** (העבירו את הנערה לפני החתן) **אמר להו: ניהו שית שנין** (אמר שיהיו רק שש שנים). **אחלפיה קמיה** (המשיכו להכניס אותה) **אמר להו איכניס והדר איזיל** (אמר – אתחנתן איתה ואחר כך אלך ללמוד) **הוה קא מכסיף מאבות** (התבייש מרבי-אביו) **א"ל רבין: בני דעת קונן יש בך – מעיקרא כתיב: תביאמו ותטעמו, ולבסוף כתיב: ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם...**

הקב"ה הוא המזדרז בציווי על בנין המשכן, והוא, כביכול, הזקוק לקשר עם עם ישראל. מצוות המשכן איננה אילוץ תוצאת החטא אלא אידיאל וצורך אנושי ולאוקי (אם ניתן לומר זאת, כפי שעולה מסיפור זה) לחיבור, וכעין כניסה לבית של זוג המתחתן.

וכמו שהמשכן הוא אידיאל בפני עצמו, מקום לקשר בין עם ישראל להקב"ה, כך כל אדם מישראל צריך להכין את עצמו להיות מקום שהקב"ה ישרה שכינתו בתוכו.

"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִתִּי בְתוֹכָם". לכאורה צריך היה לומר "בתוכו" – בתוך המקדש?

ועונה האלשיך שה"בתוכם" מכוון לבני ישראל, שיעשו לי כל אחד מהם מקדש בלבד, מקום להשראת השכינה, כי אז "ושכנתי בתוכם" – בתוך ליבו של כל אחד מהם.

ולכן גם מוסיף רש"י על המילים "וכן תעשו" – "לדורות" – לפי שמקדש כזה בליבו של כל אדם, אפשר לעשותו בכל הדורות ובכל התקופות.

ובדרך זו פירש השפת אמת את הפסוק בתהילים: "אם אָבָא בָּאֵהָל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עָרֶשׁ יְצוּעֵי: אִם אֶתֵּן שְׁנַת לַעֲיִנִי לַעֲפֵעֵפִי תְנוּמָה: עַד אֶמְצָא מְקוֹם לִיקוֹן מְשֻׁכָּנֹת לְאָבִיר יַעֲקֹב" (קל"ב, ג-ה) – שביקש דוד המלך למצוא מקום לה' בתוך כל הפעולות הנוכרות, שבכל המעשים הללו יהיה מקום להשראת השכינה, שיהיו טהורים ולשם שמים – וממילא יהיה זה בבחינת הקמת מקדש לה'.

ובמיוחד אתם, חיילנו היקרים, הנמצאים כל אחד ואחד במקום בו הוא נמצא, בסביבה שבה מסתכלים עליכם כל רגע ורגע, בתור חיילים דתיים, בני ישיבות, חשוב מאוד לזכור את הדברים הללו, ולקדש שם שמיים על ידי שכל אחד מכם יעשה מקדש בליבו, ויאמרו עליכם ראו פלוני שלמד תורה כמה נאים מעשיו וכמה נאים הליכותיו!

(ע"פ דברים ששמעתי מהרב שמואל בירנבוים, ר"מ בישיבה תיכונית כפר הרא"ה)

בל יראה ובל ימצא

שי שבת
שעור ג'

נאמר בתורה "שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיהם" (שמות י"ב, יט) ועוד נאמר "ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך" (שמות י"ג, ז) ולמדנו שהמשה חמץ בביתו בחג הפסח עובר בשני לאוים בל יראה ובל ימצא ומנה אותם הרמב"ם בספר המצוות לא תעשה מצווה ר' ו-ר"א.

וכשפסק זאת להלכה בהלכות חמץ ומצה פ"א ה"ג כתב "אינו לוקה משום לא יראה ולא ימצא אלא א"כ קנה חמץ בפסח או חמץ כדי שיעשה בו מעשה אבל אם היה לו חמץ קודם הפסח ובא הפסח ולא ביערו אלא הניחו ברשותו אף על פי שעבר על שני לאוים אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בו מעשה, ומכין אותו מכת מרדות". משמע שהבין הרמב"ם שאין מלקות למשה חמץ בביתו מפני שלא עשה מעשה אך אם יעשה מעשה כגון שיקנה חמץ או שיחמץ בידיים יוצא שעובר על הלאו בעשיית מעשה איסור וילקה מן התורה.

ובעיקר הגדר של הלאו מביא השער המלך מהחכם השלם הרב יצחק מאיו קושיא על הרמב"ם שהרי כתב הרא"ה בספר החינוך מצווה שמי"ה (ועוד..) שכל לאו שאפשר לעבור עליו בלא קיום מעשה לא ילקה אפילו כשיעבור עליו ע"י מעשה. וכאן אפשר לעבור על בל יראה ובל ימצא ע"י שישה חמץ בביתו ויעבור על הלאו בלי מעשה. והרב יבין שמועה דייק מהרמב"ם בהלכות סנהדרין פ"יט שסובר כמו החינוך ביסוד הזה.

ואע"פ שמהלכה של הרמב"ם לעיל בחמץ ומצה משמע שסובר להפך שאע"פ שאפשר לעבור עליו בלי מעשה בכל זאת ילקה כשעושה מעשה ולפי זה פשוט שחולק הוא על החינוך, סוף סוף מידי המבוכה לא יצאנו כי במצווה י"א פוסק החינוך בעצמו כמו הרמב"ם שאם קנה חמץ בפסח ילקה והרי ניתן לעבור על הלאו ללא קיום מעשה וזה סותר לכלל במצווה שמי"ה. א"כ התירוץ על החינוך יתיר גם את הרמב"ם ובל יומר שהם חולקים.

ומתוך השער המלך שהכלל של החינוך עוסק בלאו שניתן לעבור עליו כרגע בלי קיום מעשה שאז אם עשה מעשה התוצאה היא שלא ילקה, כדין לאו שאין בו מעשה. מה שאין כן לאו שכרגע אין אפשרות לעבור עליו אלא ע"י מעשה שאז ילקה ואפ"י שיש מציאות לעבור בלי מעשה. וכאן בבל יראה ובל ימצא לאחר שנכנס הפסח ואין לו חמץ בביתו ניתן לעבור על האיסור דווקא במעשה והוא שיקנה או שיחמץ בידיים ואין אפשרות ללא מעשה שהרי אין חמץ בביתו שיוכל להשאירו. ואפילו החינוך יודה שבמצב כזה יהיה מלקות ומתורץ הרמב"ם.

והראיה ממסכת שבועות כא. שנאמר "לא תשבעו בשמי לשקר" והדין הוא שאם נשבע שיאכל ככר לחם ולא אכל אינו לוקה כי אין כאן מעשה ולעומת זאת אם נשבע שלא יאכל ואכל לוקה כי עשה מעשה וקשה על החינוך מדוע לוקה הרי ניתן לעבור על הלאו של שבועת שקר בלי מעשה אלא ע"כ לומר כמו שתירץ השעה"מ שאחרי שנשבע שלא יאכל האפשרות היחידה לעבור על הלאו היא ע"י מעשה והוא אכילת הלחם א"כ המעשה הוא חלק בלתי נפרד מעשיית הלאו ולוקה כדין לאו שיש בו מעשה.

ומצאתי בחידושי בעל השרידי אש על הש"ס להגאון הרב יחיאל יעקב ויינברג זצ"ל בח"ב סימן ל"ח (עמוד רצ"ז) הסבר ליסוד החינוך והוא שאין לוקים רק על לאו שהטילה התורה עליו מלקות ונעשה לאו הניתן לחיוב מלקות מה שא"כ לאו שבעיקרו אין בו מעשה הוא אינו ניתן לחיוב מלקות ולכן אפילו כשיעשהו ע"י מעשה אין בידינו אפשרות לחיוב מלקות (כדרך לאו הניתן לאהרת מיתת ב"ד).

ועל דרך הסברה מוסיף השרידי אש שכל לאו שהאפשרות היחידה לעבור עליו היא דווקא ע"י מעשה יוצא שבעצם הזהירה אותו התורה ישירות על המעשה והמעשה הוא גוף העבירה ממש שהעבירה מתלבשת בגוף המעשה. מה שא"כ כשניתן לעבור על הלאו שלא ע"י מעשה אז אפילו כשעשה מעשה אין למעשה תוקף של גוף העבירה אלא הכשר וגורם העבירה גרידא ומעולם לא אסרה התורה את המעשה באופן ישיר והעבירה היא לא המעשה והמעשה הוא לא העבירה ולכן כשהמעשה לא מחויב כדי לעבור על הלאו לא ניתן להעניש במלקות על עשיית המעשה כי מענישים רק על העבירה עצמה.

וכדי לסדר את תירוץ השעה"מ עם סברת השרידי אש בדברי החינוך עלינו לומר שבבל יראה ובל ימצא הזהירה התורה בכל האופנים של עשיית הלאו וכאלו פועל איסור התורה בשני אפיקים. אפיק ראשון הוא כשיש חמץ בביתו (המקרה הקלאסי) והאזהרה היא אל תשאיר חמץ בביתך והאיסור הוא בשב ואל תעשה ואע"פ שאדם כזה שיש חמץ בביתו יכול לעבור על האיסור גם כשיקנה עוד חמץ או שיחמץ בידיים ויעשה מעשה בעבירה בכל אופן אין מלקות כי כרגע יכול לעבור בלי עשייה והעשייה אינה גוף העבירה ממש. והאפיק השני הוא באדם שאין חמץ בביתו ופה מזהירה התורה בהתאם אל תקנה חמץ ואל תחמץ בידיים והאיסור הוא בקום ועשה ובאופן כזה יעבור על האיסור רק ע"י מעשה וע"כ שהמעשה הוא גוף העבירה ממש שאסרה אותו התורה ולכן ילקה כפסיקת הרמב"ם. ויוצא שהחינוך והרמב"ם אינם חולקים והקושיות על הרמב"ם תורצו.

ונשאר רק ליחל ולאחל פסח כשר ושמח שנוכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בבית המקדש ויתקיים בנו כימי צאתכם מארץ מצרים אראנו נפלאות בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן ואמן.

המשך מעמ' 5: איך שומרים על ארץ ישראל? / דניאל סגרון

ונסיים בדברי הרב צבי יהודה זצ"ל (שיחות הרצ"ה, עמוד 31): "הבנין הגדול של כלל ישראל הוא מתוך בנין התורה. 'וכל בניך למודי ה' אל תקרי בניך אלא בוניך'. בנין הארץ השלם והממשי קשור לבנין התורה, הולך ביחד עם בנין התורה. ישיבת א"י וישיבה של תורה זו אותה מילה, אותה מידה. שניהם ביחד – חלקי עבודה. כל הצדדים מופיעים יחד וכולנו חיילים: נרבה בקנין תורה, ביראת שמים של תורה מתוך אמונה, באשר בחר בנו מכל העמים מתוך לאומיות אמיתית של קדושה – שקידת התורה, דבקות בתורה, וגדלות בתורה, זוהי שליחותנו ההיסטורית האלוקית בדורותינו".

בין גאולת שושן לגאולת מצרים

ר' מוטי פקטר
עורך אשכולות

"ל' יום קודם הפסח דורשין בהלכות הפסח" מעניין לגלות של' יום קודם הפסח חל תמיד... בפורים.

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" – רש"י: "ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח" (תענית כטא).

"אמר רבי טבי טעמא דרשב"ג (שומר שחוגגים את הפורים באדר ב') מסמך גאולה לגאולה עדיף" רש"י: "גאולה לגאולה – פורים לפסח" (מגילה ו).

מכל המקורות הללו משמע להדיא שישנו קשר הדוק בין פורים לפסח, בין גאולת מצרים לגאולת שושן. במאמר זה ננסה לעמוד על השווה והשונה בין המועדים.

קל להבחין בשוויון בין הגאולות בכך ששתיהן התרחשו בחו"ל (בניגוד לחנוכה למשל). אולם, ע"פ הגמ' במגילה יד. זהו בדיוק ההבדל בין המועדים, כי בפסח אומרים הלל מכיוון שהנס היה לפני הכניסה לארץ ישראל ועדיין הוכשרו כל ארצות לומר שירה, ובפורים א"א הלל מפני שהנס היה אחרי הכניסה לארץ ישראל ולא הוכשרו כל ארצות לומר שירה (עיין שם).

גם גאולת שושן וגם גאולת מצרים קדמו לכניסה לארץ ולבניין המשכן/המקדש. אולם, גם כאן בולט השוני. בפסח יצאו ע"מ להכנס לארץ בפעם הראשונה ולבנות משכן בפעם הראשונה. ואילו בפורים הם נגאלו ע"מ לחזור לארץ ישראל ולבנות את ביהמ"ק השני.

שתי הגאולות "גררו" אחריהן קבלת תורה. ושוב בולט השוני – בגאולת מצרים קבלת התורה נצרכה להכנה ארוכה והייתה לכאורה בכפיה. ואילו בגאולת שושן קבלת התורה הייתה מיידיית ומרצון ("קיימו וקיבלו – הדור קיבלוה בימי אחשוורוש").

הבדלים בולטים נוספים בין הגאולות הם: גאולת מצרים הייתה מעבודות לחירות וגאולת שושן הייתה ממיתה לחיים. גאולת פסח הייתה למרות שאולי לא היו בני"ר ראויים וגאולת פורים הייתה לאחר שעשו תשובה גמורה וצמו והתפללו ג' ימים ברציפות. וכמובן ההבדל העיקרי הוא שגאולת מצרים הייתה ניסית לחלוטין לעומת גאולת שושן שהייתה נסתרת וטבעית. כמו כן, גאולת מצרים הייתה גאולה שלמה ואילו בגאולת שושן – "אכתי עבדי אחשוורוש אנן" (מגילה יד).

נראה, שהנקודה המשותפת לכל הנקודות לעיל היא שבגאולת מצרים הייתה באתערותא דלעילא ובגאולת שושן הייתה באתערותא דלתתא.

בפסח בני ישראל אכן לא היות ראויים לגאולה והקב"ה ברחמיו הרבים גאל אותנו למרות זאת וע"כ אומרים בהגדה "ברוך שומר הבטחתו..." ההבטחה הייתה הסיבה היחידה לגאולה.

בעקבות כך במשך כל הגאולה וגרורותיה בני ישראל היו "רפויים" וכביכול גררו ע"י הקב"ה ומשה. לכן כדי לקבל את התורה היו צריכים מ"ט ימי הכנה. וע"כ אף כשניתנה תורה היא ניתנה בכפיה כי לבני ישראל עוד לא היה כוח רצון עצמאי. בגאולת מצרים בני ישראל היו במנטאליות של עבדים ולכן היה צורך לגאול אותם גאולה כזו של אתערותא דלעילא.

בפורים לעומת זאת הגאולה הייתה באתערותא דלתתא. בני ישראל צמו שלושה ימים וזעקו לקב"ה שישע אותם וע"כ הנס היה טבעי ונסתר כאילו ומרדכי ואסתר בעצמם הצילו את העם, זוהי בדיוק המשמעות של גאולה שבאה מאתערותא דלתתא. כל כן גם קבלת התורה שבאה אחרי כן הייתה מיידיית ומרצון כי בני"ר היו ערניים ופעילים ומשכו בעצמם את חבלי הגאולה.

בפסח הגאולה הייתה שלימה כי גאולה שבאה מלמעלה היא תמיד שלימה ומלאה. ואילו בפורים – אכתי עבדי אחשוורוש אנן, כי בידי אדם אין כח לגאולה שלימה ותמיד צריך בסוף את האתערותא דלעילא כדי להשלים את הגאולה.

אולם, אם נדקדק היטב נשים לב שגם בפסח – אתערותא דלעילא צריך שיהיה משהו מן המשוה של אתערותא דלתתא כדי שהגאולה תתחיל. וגם בפורים – אתערותא דלתתא צריך משהו של אתערותא דלעילא כדי שבני ישראל יתעוררו.

בפסח, ההתעוררות למטה הייתה "ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו" הם אפילו לא זעקו לה' אלא סתם מתוך כאב אבל זה הספיק כדי לעורר התעוררות למטה שהביאה את הגאולה.

בפורים, בני ישראל לא התעוררות לתשובה ולתפילה – למשוך את חבלי הגאולה, עד שהייתה התעוררות מלמעלה בצורה של הסרת הטבעת. רק לאחר מכן התעוררו בני ישראל וגרמו לגאולה של אתערותא דלתתא.

יהי רצון שנדע למשוך בעצמינו את חבלי הגאולה הכבדים ואז יתקרב הבורא אלינו, בבחינת "שובו אלי ואשובה אליכם", ולאחר מכן ישיב אותנו הקב"ה אליו באהבה ויביא את הגאולה השלמה בבחינת "השיבנו ה' אליך – ונשובה". אמן כן יהי רצון!!!

מה המצב?

✱ בפעם הראשונה התגייסו תלמידי ההסדר יחד עם החיילים הרגילים ✱ כדי לחזק את השייכות של ההסדרניקים ✱ (כדי שתירצו להשאר יותר?) ✱ על כל פנים, אנו יודעים שכבר יש לכם המון רוח ומוטיבציה (שמוב"ה בלע"ז) למלא את עבודת ה' שלכם בצבא כראוי ✱ לגיוס של הגבעתיים הטריים הגיעו הרב אלגזי וחברים ✱ עד השער ✱ של זמורות ✱ ושל הבקוים ✱ מאז ההתנתקות הרבנים לא מורשים להכנס ✱ צלייש מיוחד ✱ לצעירי גבעתי ✱ ראש הישיבה קיבל שבחים עליכם פחות משבוע לגיוס!!! ✱ מנצלים כל רגע פני לימוד ✱ אשירכם! ✱ ונעבור לותיקים ✱ התוחחנים עדיין בצופים ✱ עד חול המועד פסח ✱ שאז ידלגו לשיבטה לאימון גזודי על שדר חס 400 ✱ תמיד חוזרים לשיבטה... ✱ ומעכשיו גם כפיר וצנחנים שוטפים כלים ✱ הכפירים קיבלו את סיכת הלוחם אחרי מסע (!) (?) בהר כפיר ✱ כן, גם הם הופתעו שיש הר כזה ✱ וכעת הם נמצאים בחורש-ירון, באזור ישובי טלמון, נריה ודולב ליד רמאללה ✱ הצנחנים קיבלו את סיכת הגדוד (שבזון) בבית ליד ואחרי חיזלו"ש ממצפ"ש עשו מסע עלייה למסייעת ✱ כעת הם נמצאים באחד המקומות הגבוהים של החרמון – אסטרא ✱ קררר... ✱ מזל טוב! ✱ מאורסים טריים ✱ משה בן שמחון (ה') ✱ מאור בראל (ד') ✱ חג כשר ושמח!!!